

„Gaublys. Geografijos vadovėlis III gimnazijos klasei, II dalis“

VERTINIMAS

Patvirtinu, kad vadovėlio rankraštis atitinka geografijos bendrojo ugdymo programos III gimnazijos klasei reikalavimus.

Tema. Dirvodara

Dirvožemio funkcijas reikėtų papildyti antropogeninės veiklos įtaka.

Tema. Pasaulio dirvožemių įvairovė

Dirvožemio profilis aprašytas plačiai ir aiškiai, jame nemažai terminų. Horizontų ypatumams suvokti reikalinga išsami profilio schema, kurioje būtų pavaizduoti ir paženklinėti įvairūs procesai.

Tema. Dirvožemio degradacija

Tai visiškai nauja ir gerai išplėtotą temą, aktuali ir pasaulio, ir Lietuvos kontekstams. Pateiktos dirvožemio degradacijos grėsmės yra plačios imties. Labai naudingos būtų šių grėsmių vizualizacijos.

Tema. Biosfera ir geografinės zonos

Geografinių sistemų aprašymas yra per platus ir per daug akademiškas, galima būtų apsiriboti Aleksandro von Humbolto, Karlo Riterio ir galbūt Vladimiro Vernadskio indėliu į biosferos tyrinėjimus.

Nors šioje temoje gali atrodyti kaip svetimkūnis, bet atsižvelgiant į kiekvieno biomo pateikimo koncepciją, geografinių zonų ūkinio naudojimo įvadas ir akcentai bus naudingi mokiniams, akcentuojant biomą ne tik kaip gamtinės aplinkos kūrinį, bet ir didžiulę žmonių veiklos įtaką jiems. Dera šiame kontekste ir klimato kaitos poveikis.

6 tema. Drėgnieji atogrąžų miškai

Vadovėlyje būtina pateikti statistiką apie šalis, kurios turi didžiausią drėgnųjų atogrąžų miškų plotą.

Naujovė yra mikorizinių grybų vaidmuo uždaryjame maisto medžiagų cikle šio tipo miškuose. Iliustravus šį simbiozės pavyzdį, tai bus gimnazijos lygiui deramas turinio papildymas. Tas pats pasakytina apie ekologinį ūkininkavimą ir agromiškininkystę.

7 tema. Savanos

Aktualiai ir naudingai, tuo pačiu glaustai ir suprantamai aprašytas savanų naudojimas žmonių veikloms, iš to kylančios problemos ir kylančios grėsmės.

8 tema. Karštosios dykumos

Temoje kartojami kontekstai su I dalies paskutine tema, tačiau vis dėlto trumpas dykumų tipų priminimas skaitosi gerai.

11 tema. Vidutinių platumų miškai

Spygliuočių miškuose puikiai dalykiškai ir aktualiai išplėtotas kontekstas apie Sibiro miškus. Kadangi jo apimtis nėra maža, tai galėtų būti Atvejo analizė, kurią mokytojai galėtų panagrinėti plačiau ir giliau.

12 tema. Poliarinės sritys

Labai naudinga informacija yra apie išteklių gavybą poliarinėse srityse. Šią informaciją galima papildyti pagilintais pavyzdžiais iš Grenlandijos ar Antarktidos.

13 tema. Demografiniai rodikliai

Šioje temoje naudojama nemažai geografinių terminų. Būtina juos visus suderinti, kad ir gimnazijos I klasėje, ir III klasėje jie būtų vienodi. Kai kurie jų skamba naujoviškai, tačiau tai turbūt suderinta su LGD naujuoju geografijos terminų žodynu.

16 tema. Migracijos rūšys ir geografija

Neįprastai skamba terminas tarptautinis migracinis gyventojų pokytis, tačiau tai, matyt, yra suderinta su naujuoju žodynu.

17 tema. Migracijos priežastys ir pasekmės

Emigracijos ir imigracijos pranašumų bei trūkumų tekstą patartina pateikti punktavimu, kas leistų geriau matyti skirtumus.

18 tema. Migracija Lietuvoje

Pagal galimybes reikėtų pateikti kuo naujesnius Lietuvos emigracijos, imigracijos, grįžtamosios imigracijos duomenis, tačiau suprantama, kad jie visada pateikiami vėliau.

19 tema. Demografinė politika

Būtina sutikrinti ir pateikti kuo naujesnius vaiko išmokų dydžius Europos šalyse duomenis, būtinai įtraukiant ir Lietuvos pavyzdį.

20 tema. Diasporos

Pagirtina, kad lietuvių diasporai pasaulyje skirtas deramas dėmesys, padarytas svarbus akcentas į lituanistinę švietimą. Labai reikėtų ir diasporų žemėlapių.

22 tema. Gyvenvietės

Pateikiama nauja sąvoka metropolizacija. Ji kartojasi kelis kartus keliose temose. Tačiau gal kelis kartus jos akcentavimas yra gerai.

24 tema. Urbanizacija

Labai gerai ir aiškiai aprašyti urbanizacijos procesai, kuriuos reikėtų iliustruoti. Deurbanizacija anksčiau buvo vadinama dezurbanizacija, bet turbūt tai lituanistiniai vartosenos dalykai.

25 tema. Miestai, aglomeracijos, megamiestai

Megalopolių pasaulyje yra ir daugiau, bet turbūt pasirinktieji yra autorių pasirinkimas.

26 tema. Megamiestų iššūkiai

Temos turinys apima procesus, kurie daugiausiai susiję su socialiniais dalykais. Susidaro įspūdis, kad tik tokios problemos yra didžiuosiuose miestuose, tačiau kitose temose paliečiami ir ekologiniai dalykai bei kiti iššūkiai, tad turbūt į vieną temą sudėti visų problemų kategorijas būtų ir neįmanoma, tad išskaidymas gali kaip tik būti net naudingesnis.

29 tema. Miestų pažeidžiamumas ir atsparumas

Miestų pažeidžiamumą lemiančių veiksnių aprašymuose yra panašių teiginių, pasikartojimų. Juos reikėtų atskirti.

30 tema. Ateities miestas

Valgomieji miestai skamba neįprastai, bet šaltiniai rodo, kad Lietuvoje šis terminas vartotinas. Turbūt reikėtų išskirti miesto sodininkystę.

31 tema. Išmanieji miestai

Šios temos kontekstas šiek tiek fragmentais panašus į tvarųjį miestą, bet šie dalykai yra vienas kitą papildantys, tad natūralu, kad metodiškai juos geriau atskirti. Labai gerai, kad pateikiama nemažai puikių pavyzdžių iš Lietuvos miestų.

Apibendrinant, geografijos vadovėlis GAUBLYS III gimnazijos klasei (II dalis) atitinka BUP ir bendrojo ugdymo dalykų vadovėlių ir mokymo priemonių atitikties teisės aktus.

Pagarbiai
Dr. Laima Railienė